

2 ДАВІД ПРОТИ ГОЛІАФА
Тайвань готується до нападу Китаю.
Здавалося б, до чого тут Україна?

4 ІГРАШКИ З АРОМАТОМ КАВИ
Як вихователька з Покровська
стала льялькаркою на Прикарпатті

6 ТРИМАЮЧИСЬ ЗА РУКИ
Про Раїсу та Олексія, які зустрілися
у прихистку в евакуації

7 ОКУПАНТИ ЗАХОПЛЮЮТЬ ЖИТЛО НА ТОТ
Що робити, якщо ваша квартира
підпадає під «націоналізацію»

СХІД NOW

№09 (68)

травень
2026

БЕРЕГІННЯ
МАРИУПОЛЬСЬКА
АСОЦІАЦІЯ ЖІНОК

БЕЗОПЛАТНО

РЕДАКЦІЙНЕ

СВІТЛО ЗАВЖДИ З НАМИ

Ми не втрималися й поставили на обкладинку іграшки, які робить у Косові переселенка з Покровська Віра Кечко. Подивіться, які яскраві барви, яке багате фантазійне втілення! Сподіваємося, вони піднімуть вам настрій, як підняли нам.

А взагалі-то не перестаємо дивуватися тому, яких талановитих людей виплекав наш Схід. У Ліни Костенко є дивовижні рядки: «І щось в мені таке велике проживає, що не поміститься у жодну із трун». Немов про нас написано, про той колосальний, незнищений людський капітал, який сьогодні розсіяний по всій країні, але зберігає свій унікальний генетичний код.

Коли люди втрачають будинки, майно й звичне життя, здається, що разом із цим має згаснути й жага до творення. Але ні. Схід укотре доводить: наш головний актив – це не стіни й не заводи. Це люди, чий внутрішній світ виявляється сильнішим за будь-яку зовнішню руйнацію. Їхній талант проростає крізь залізобетон нових обставин і починає квітнути на новому місці, дивуючи світ своєю життєдайністю.

Це число – про силу людей Сходу, яка більша за війну. Надихайтесь їхнім прикладом і бережіть своє внутрішнє світло.

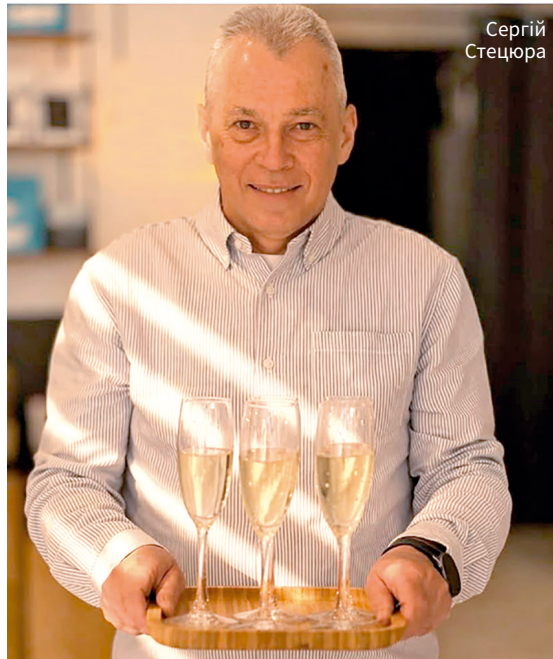
А ми нагадуємо, що газета «Схід NOW» створюється переселенцями зі Сходу для переселенців зі Сходу завдяки підтримці платників податків Німеччини. Двічі на місяць ми зустрічаємося з вами у наших переселенських справах, а щодня – чекаємо ваших відгуків та пропозицій щодо тем публікацій на редакційну пошту eastnowred@gmail.com або через сайт shidnow.com.ua.

Разом ми зможемо більше!

ОСОБИСТЕ

Батько загиблого воїна з Бахмута Сергій Стецюра відкрив у столиці ретро-кав'ярню, де є місце світлим спогадам під щемливі мелодії в стилі блюз. Якщо будете шукати це невеличке приміщення по вулиці Здановської 50/2, що у Голосіївському районі столиці, йдіть на запах і звуки. Чуєте аромат кави та ніжні мелодії – сюди! Так ми знайшли свій «шматочок Бахмута» у Києві.

Сергій Стецюра

У РИТМІ БЛЮЗА

Бахмутянин присвятив відкриту в Києві кав'ярню пам'яті загиблого сина

ВІНІЛОВІ ПЛАТІВКИ ТА ЖИВИЙ САКСОФОН

На вході в кав'ярню гостей зустрічає сам власник. Сергій майже все життя був підприємцем у Бахмуті, а тепер хвилюється, чи «злетить» його новий бізнес, в якому він хоче поєднати ритм великого мегаполіса з неспішною кавою під блюз.

А також зі спогадами... Для нього – про часи, коли його маленький син споглядав цей світ, сидячи на батькових плечах. Перша дружина Сергія померла під час пологів, тож для Романа він з народження був і татом, і мамою. Про життя в рідному місті, де, здавалося, самі стіни допомагали втілювати різні проекти – від відкриття торговельних точок з побутовою хімією до багатопрофільних магазинів, які знав кожен бахмутянин.

Про виховання разом із другою дружиною Іриною двох хлопців – Романа та Єгора, які обидва вдягнули військову форму, коли Батьківщині знадобився захист.

– Ви за сьогодні вже другі земляки! – радісно каже пан Сергій. – І ви вчасно: сьогодні вечір саксофону! Замовляйте щось, у нас дуже смачна кухня!

Ми сідаємо біля вікна, де на решті по-травневому світить сонце. Стає тепло. Ще й від того, що це справжня удача – знайти заклад, де з ранку до вечора годують борщем на реберцях, де неймовірно смакує фірмова кави, і де звучить музика з вінілових платівок, а на вихідних грає саксофон...

А ще від того, якими ми, українці, буваємо неймовірно сильними... ▶

Закінчення на стор. 3

НОВИННЕ

ФЕРМЕРАМ ПРОПОНУЮТЬ 5 000 ЄВРО ЗА ЗБЕРЕЖЕННЯ ЧОРНОЗЕМУ

Відкрито пошук фермерів для участі в TRAILS4SOIL – дослідницькому проєкті (2025-2030), що спільно фінансується ЄС та Швейцарським державним секретаріатом з питань освіти, досліджень та інновацій (SERI).

Фермери у дев'яти країнах Європи мають бути готові віддати частину своїх земель під експериментальні дослідження. За вегетаційний період протягом трьох сезонів пропонується 5000 євро – щоб дослідити, як регенеративні та природоохоронні сільськогосподарські практики можуть відновити здоров'я ґрунту та підтримати довгострокову продуктивність, екологічну стійкість та економічну життєздатність ферм.

Україна бере участь у Живій лабораторії 4 – «Розробка інновацій для збереження чорнозему».

Переваги участі в проєкті:

- ♦ Отримання прямого фінансування на розвиток господарства.
- ♦ Доступ до європейської мережі фермерів для обміну практичним досвідом.
- ♦ Професійні консультації щодо підвищення стійкості земель.
- ♦ Отримання конкретних результатів досліджень стану ґрунтів на власних ділянках.
- ♦ Участь у формуванні аграрної стратегії на рівні ЄС.

Що дає право на участь:

- ♦ Щонайменше один гектар землі має бути виділено для впровадження методів регенеративного та природоохоронного землеробства (ReCAP).
- ♦ Заявник повинен мати законне право розпоряджатися землею, на якій буде здійснюватися діяльність.
- ♦ Кожен заявник може подати лише одну заявку в рамках цього конкурсу. Заявка може містити одну або декілька галузей (експериментальних ділянок), запропонованих для участі.
- ♦ Заявник повинен декларувати відсутність будь-якого конфлікту інтересів, який міг би вплинути на неупереджене виконання запропонованої діяльності.

Якщо вашу заявку буде успішно розглянуто, ви дізнаєтесь більше про місцеві проблеми з ґрунтами та практичні способи підвищення стійкості ваших земель, а також отримаєте корисні результати та поради щодо переходу до регенеративного або природоохоронного землеробства.

Ви також приєднаєтеся до місцевої та європейської мережі, щоб ділитися досвідом з іншими, допомагаючи формувати майбутню сільськогосподарську політику на місцевому, національному та європейському рівнях.

На електронну пошту trails4soil@uco.es можна звернутися до координаторів TRAILS4SOIL за порадами та рекомендаціями. За посиланням rails4soil.eu/open-call/ ви зможете завантажити форми заявки та дізнатися деталі.

Дедлайн: 6 липня 2026 року.

ПОЛІТИЧНЕ

Тайвань. Маленький острів за тисячі кілометрів від України. Азія, інший світ, інша культура. Але якщо придивитися, то виявиться, що між цим островом та Україною аж занадто багато спільного. І найстрашніше, що єднає – це війна. Війна, яка в Україні триває довгих 12 років, над Тайванем тільки нависає. Проте тайванці цю загрозу відчують. Саме тому прагнуть розширити контакти з Україною. У травні міжнародна організація «Репортери без кордонів» організувала навчальний візит для групи журналістів із прифронтових та окупованих регіонів України. Метою візиту став обмін досвідом у протидії дезінформації: російської – в Україні, китайської – на Тайвані.

ЯК ГЕОГРАФІЯ ПЕРЕМАГАЄ ЛОГІКУ

«Тайвань – занадто маленький». Ви почуєте це на нічному ринку та в метро, у міністерстві закордонних справ і в чайній крамничці, купуючи знаменитий тайванський улун. Тайванці вимушені жити поруч із величезним Китаєм, і це накладає відбиток на все, що вони роблять, що говорять і про що думають.

За розміром Тайвань – майже як Одеська область, 36 тисяч квадратних кілометрів. Проте мешкає на цій території близько 24 мільйонів людей.

Між Тайванем і Китаєм пролягає протока завширшки лише 180 кілометрів (а з деяких островів, які контролюються Тайванем, китайські береги взагалі видно без біноклю). Ризики, що колись Китай перепливе цю протоку і почне штурм демократичного острова, існували завжди. Проте зараз вони загострилися максимально.

Довгі роки тайванці жили з відчуттям, що унікальні чіпи, якими вони забезпечують більшу частину цивілізованого світу, разом із американською зброєю захистять їх від нападу. Дехто продовжує в це вірити і зараз, навіть коли чує останні заяви американського президента: «Ні, такого не може трапитися, адже це нікому не вигідно й нелогічно». Приблизно так заспокоювали себе й ми напередодні повномасштабного вторгнення.

Проте історія говорить, що диктатори часто йдуть проти законів логіки, користуючись іншими аргументами.

ІСТОРИЧНИЙ КОНТЕКСТ

Тайвань був незалежним островом, який населяли австронезійські корінні народи. Вони і зараз тут живуть, але майже втратили свою культуру і мову. Усе через те, що Тайвань як мінімум чотири рази зазнавав окупації та асиміляції.

Європейська колонізація острова почалася на початку XVII століття. Спочатку голландці, а потім іспанці прийшли на Тайвань і побудували там торговельні бази, порти, плантації. Проте вони не контролювали весь острів, а розташовувалися переважно на півночі Тайваню.

1662 року розпочалася китайська окупація острова – китайський воєначальник Чжен Ченгун вигнав голландців і створив власний режим на Тайвані. Після цього китайські режими змінювалися, але контроль над північною частиною острова залишався за китайцями. Тайвань був занедбаний у ті часи, як і материковий Китай.

Аж поки острів не захопили японці. Після поразки Китаю в Першій японо-китайській війні Тайвань перейшов до Японії. І з тих пір на острові почалися шалені зміни. Японці побудували на Тайвані логістику, провели

Фото авторки

ДАВІД ПРОТИ ГОЛІАФА

Тайвань готується до нападу Китаю. Здавалося б, до чого тут Україна?

адміністративну реформу, дали освіту. Проте вони влаштували там і терор, проводячи жорстку політику асиміляції місцевого населення. Заборонялася місцева мова, культура, традиції. За порушення людей вбивали.

Тайвань був японським аж до 1945 року. Після капітуляції Японії Тайвань перейшов під контроль Республіки Китай з урядом Чан Кайші. Власне, Тайвань і зараз є Республікою Китай. З точки зору права, саме на Тайвані – легітимний китайський уряд. Саме Тайвань був співзасновником ООН.

Однак після закінчення Другої світової СРСР допоміг китайським комуністам перемогти в громадянській війні законно обраний уряд Чан Кайші: грошима, зброєю, інструкторами допомагав, і вони перемогли. Тож законно обраний народом уряд змушений був переміститися на Тайвань. До речі, урядовці перенесли на острів і всі історичні цінності, імператорську спадщину тощо. Тож якщо ви хочете побачити справжні історичні артефакти, треба їхати не до Пекіна, а до Тайбея.

По факту, комуністична КНР, якою править Сі, є аналогом наших «днр» та «лнр» – незаконне утворення, яке захопило владу. І тривалий час світ не визнавав легітимність КНР, аж поки цього не зробили США. Ну, а після почався парад визнання іншими країнами.

ІДЕЯ ЄДИНОГО КИТАЮ МЕРТВА?

Сьогодні Тайвань попри Конституцію, де закріплені всі території включно з материком, більше не прагне контролювати весь Китай. Він прагне лише одного – щоб від нього відчепилися і дали можливість спокійно розвиватися.

Ми питали у місцевих колег, наскільки тайванці переживають свій невизнаний статус. І виявилось, що багатьох це питання взагалі не дуже турбує. Тайвань – багата країна з високим рівнем життя та демократією в дії: з будь-якого питання (яким має бути парк, де побуду-

вати дорогу) проводяться електронні голосування, референдуми. Якоюсь у них це виходить вирішувати без шакалячих експресів та всенародних срачів.

У них вільні вибори. Є незалежні медіа (залежні теж є, але про це трохи згодом). Дивним чином уживаються релігія та наука. Технічна освіта – другий бог для тайванців, тому що дає їм не тільки гроші, але й захист від агресії.

«На сьогодні ідея єдиного Китаю мертва», – так казали українським журналістам представники і місцевих медіа, і тайванського парламенту.

Але зміна у позиціонуванні тайванців не означає, що претендувати на Тайвань припинить Китай. З його боку постійно відбуваються військові провокації, а також керівництво Тайваню впевнено вважає, що китайці навчаються у росіян стратегії пропаганди.

ПІД ВПЛИВОМ ПРОПАГАНДИ

2003 року КНР ухвалила Стратегію трьох війн. Ключовим її компонентом є маніпулювання наративами в демократичних системах. Через свободу медіа, через свою відкритість та прозорість демократії стають абсолютно беззахисними перед інформаційними впливами.

КНР впливає на настрої у суспільстві Тайваню, вливаючи величезні гроші у великі медіа і збиваючи це інвестиціями. Не хуте також соцмережами та кібератаками.

Основним інструментом інформаційних кампаній стає штучний інтелект, стверджує Summer Chen, засновниця гро-

мадської організації FactLink. ІІІ застосовується для створення фейкового контенту, фальшивих фото, відео, мемів та – що не менш важливо – для масового їхнього просування. Зрештою пропаганда починає поширюватися вже не ботами, а самою аудиторією. Охоплення сягають вражаючих масштабів.

Саме це ми бачимо на прикладі російської пропаганди в Україні, яка на певному етапі теж поширюється аудиторією всередині країни. Summer Chen вважає, що Китай використовує Тайвань для апробації нових технологій інформаційних спецоперацій, які пізніше підхоплює й російська пропаганда.

Тож, якщо диктатури об'єднуються, намагаючись змінити свідомість людей під свої потреби, то й демократіям не завадило б об'єднуватися для більш ефективної протидії.

ПРОБЛЕМИ З ІДЕНТИЧНІСТЮ: «ОДИН НАРОД»

Якщо ви думали, що це в українців є проблеми з ідентичністю, то це ви просто не знаєте, які проблеми з цим у тайванців. Позаяк острів протягом століть постійно кимось колонізувався, кожне пришестя іншої країни на Тайвань супроводжувалося насадженням іншої культури, завезенням іншого населення, асиміляції місцевих мешканців окупантами.

Відтак на Тайвані живуть білі китайці – це ті, які мають родинні зв'язки з материковим Китаєм (у них дійсно білосніжна шкіра). Місцеві китайці мають засмаглу шкіру. Ще є японці, нащадки завойовників.

Лише близько 3% населення Тайваню – це місцеві племена.

У парламенті Тайваню нам вдалося поспілкуватися з працівницею апарату, яка є представницею племені Amis. Її бабуся та дідусь є носіями мови та традицій племені. Проте в їхньому роду всі вивчали китайську під час китайської окупації, потім вивчали японську – під час японської. «У нашому племені вважається дуже крутим знати японську і китайську. Але врешті-решт мої батьки та я знаємо і японську, і китайську, але я зовсім не знаю своєї рідної мови. Жодного слова!».

Погодьтеся, ситуація дуже знайома українцям. Російська імперія, а потім Радянський Союз сторіччями викоринювали українську мову в Україні, білоруську – в Білорусі. Результати русифікаторської політики ми будемо долати ще довго.

І така розмита ідентичність впливає не тільки на мову, а й на сприйняття пропаганди тайванцями. Summer Chen каже, що вплив пропаганда визначається навіть не тим, наскільки ефективні інструменти застосовує КНР, а тим, який бекграунд має людина, які родинні зв'язки та історичний досвід.

На прикладі Тайваню: люди, які мали тісний контакт з материковим Китаєм, які є переселенцями з материка, хто має родинні зв'язки з КНР, дуже позитивно сприймають китайські наративи про необхідність об'єднання. Вихідці з Японії вважають таке об'єднання небезпечним.

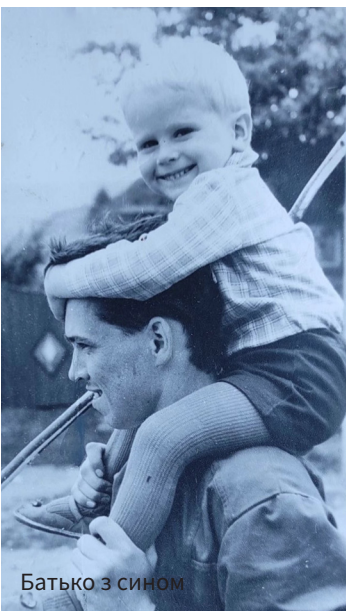
Китай докладає чимало зусиль, щоб підсилити голоси тих, хто не бачить проблеми в об'єднанні Тайваню та КНР. Китайська пропаганда намагається знищити незалежні медіа через «інвестування», підриває довіру до уряду, насаджує думку, що опиратися такій великій та могутній країні, як Китай, тайванцям немає сенсу.

Чи вдасться Тайваню встояти перед таким тиском?

«Ми не знаємо, – кажуть тайванці. – І не знаємо, поки Сі дійсно не наважиться вдарити по нам. Ніхто в світі не думає, що українці вистоять перед натиском РФ, а вони встояли і чинять опір. Тож ніхто не знає, чи встоять тайванці, але ми готуємося до різних сценаріїв». **CN**

Ганна САВЧЕНКО

ОСОБИСТЕ

Батько з сином

◀ ВТРАТИ, ВТРАТИ, ВТРАТИ...

До лав ЗСУ Роман Стецюра приєднався ще 2016 року: служив у 54-й бригаді, яка дислокувалася у Бахмуті. Мав неймовірний авторитет серед товаришів, був відповідальним, любив гумор.

– Син був завжди позитивно налаштований: йому подобався колектив, робота, яку виконував. Хіба що дуже хотів бути ближче до сім'ї, до доньки, а це не завжди виходило, – згадує Сергій Стецюра.

«Ех, Грізлі, як же так, не вберегли ми тебе...» – написав під дописом про загибель Романа його товариш. І це «не вберегли» – як відбиток на тисячах сердець, які по-справжньому любили Романа. Від підлеглих до командирів. Від шкільних вчителів до колег по роботі. Батьків. Дружини. Донечки Ярини.

Це були важкі роки для всієї сім'ї. Велика війна змусила жінок з дітьми евакуюватися, хлопців – піти на фронт, а Сергій залишався у Бахмуті: людей у місті було ще багато, магазини продовжували працювати, попри щоденні обстріли залишалася надія, що Бахмут втримається. Фортеця...

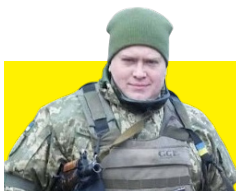
Двері його останнього магазину зачинилися восени 2022 року. Що означає втратити бізнес, який вибудовувався десятками років, зрозуміють усі малі підприємці України.

– Я не люблю роздивлятися відео зі зруйнованого Бахмута. Спочатку ще сподівався щось на них побачити своє, але потім кинув – навіщо? – каже пан Сергій. – Ми втратили усе: житло, бізнес, місто. Але, звісно, найважча втрата сталася у січні 2023 року. Ворожий дрон влучив у машину, якою керував Рома. Його товариші були поранені, проте вижили. А він загинув миттєво...

Тіло Романа сильно обгоріло, тож довелося три місяці чекати експертизи ДНК, щоб його поховати. Могила Романа Стецюри знаходиться на Берковецькому цвинтарі в Києві, бо саме до столиці родина переїхала після трагедії. Коштом держави там має з'явитися пам'ятник за типовим проектом, як перед-

У РИТМІ БЛЮЗА

**Молодший сержант
Роман Сергійович Стецюра, позивний Грізлі**
18.12.1987 – 27.01.2023

Народився та вчився у Бахмуті, закінчив НВК №11. Вищу освіту здобув, перебуваючи у війську – отримав диплом менеджера у Краматорському економіко-гуманітарному інституті. Працював на заводі шампанських вин водієм електрокара, потім торговельним представником. З січня 2017-го ніс службу в 54-й окремій механізованій бригаді імені гетьмана Івана Мазепи.

Повномасштабне вторгнення Роман зустрів на Курахівському напрямку. Бригада захищала Мар'їнку. Навіть тоді він заспокоював батьків, що, мовляв, у нього дуже безпечне місце служби – тилове забезпечення. Але насправді Роману доводилося возити їжу, воду, дрова, боеприпаси, паливо прямо на передову. Саме під час такого конвою в районі села Нікіфорівки в його бензовоз з паливом влучив дрон.

Роман Стецюра має дві почесні відзнаки – «Хрест 54 ОМБР» та «За службу державі».

бачено законом. Однак попри звернення, скарги та прохання батька справа три роки не рухалася з місця. І тільки днями, завітавши до найдорожчої могили, рідні побачили, що нарешті розпочалися роботи.

Сергій Стецюра зізнається, що у нього була справжня депресія: не хотілося нікуди ходити, з кимось спілкуватися, у щось вірити. Але треба годувати сім'ю, бути дідом для Яринки, щось робити, щоб не збожеволити від болю. Тож кілька разів він розпочинав

нову справу – орендував приміщення, відкривав торговельні точки.

– Київ – складне місто. У будь-який момент орендодавці могли припинити оренду, ми змушені були закриватися, шукати щось нове, – каже пан Сергій. – Станом на зараз у нас залишився невеличкий МАФ на зупинці громадського транспорту. Уже напрацювали постійних клієнтів, яким додається наша кава та смаколики. Але це було наче в автоматичному режимі. Просто – треба.

ДУЖЕ ПЕРЕЖИВАЮ...

«Вітаю. Давайте знайомитися. Мене звати Сергій. Мені 60 років і я переселенець із Бахмута. Мій син захищав Україну шість років і загинув у 2023 році під Бахмутом. Зараз я відкриваю кав'ярню з кухнею у ЖК Лікоград-3. Буде смачна якісна кава, музика з вінилу, ретро-інтер'єр, смачна кухня. Дуже переживаю. Планую відкриття на кінець березня-початок квітня», – такий допис залишив Сергій у новому акаунті в Інстаграмі, який він відкрив для кав'ярні. І був неймовірно здивований, коли наступного дня під ним з'явилося майже тисяча коментарів – з підтримкою та побажанням удачі. Пан Сергій не встигав відповідати кожному, хто заходив на його сторінку, щоб сказати: ви впораєтесь!

Після тестового запуску закладу бувало таке, що хтось заходив просто потиснути Сергієві руку та подякувати за сина-Героя.

– Це було неймовірно: заходить людина, питає: ви – Сергій? І тисне руку, дякує, щиро співчуває, бажає, щоб усе вийшло.

Офіційне відкриття було неймовірно теплим: з музикою, фірмовими стравами, традиційним шампанським з Бахмута. Людей прийшло так багато, що всім не вистачило місця.

– Щоб розпочати цей проект, разом із іншими родинами загиблих військових я пройшов серйозне навчання за програмою Startup Ukraine. Потім написав свій проект, презентував комісії, яка погодила фінансування у 6500 євро від Міжнародної організації з міграції. Майже всі, хто зараз працює у кав'ярні – теж переселенці. Керує закладом Олександра, з якою я працював ще у Бахмуті, а повар – з Луганщини.

Пан Сергій каже, що ця кав'ярня нарешті примирила його з ритмом столиці, до якого було складно звикнути після розміреного життя у провінційному Бахмуті. Батько вірить, що його Роману тут теж би сподобалося, бо все, що він тепер робить і робитиме далі, присвячує саме синові. **СН**

Елизавета ГОНЧАРОВА

НАДИХАЮЧЕ

Творчість у житті Віри Кечко була присутня завжди: її бабуся любила шити, а дідусь малювати.

– Певний час бабуся працювала в ательє та приносила додому клаптики тканини, а ми з сестрою гралися: перевдягали ляльок. Саме бабуся навчила мене шити на машинці, показала, як робити стібок, як кроїти рукавчик. Я дуже вдячна їй, що ці навички несподівано стали справою мого життя, – каже майстриня.

Вибір професії також був закладений у дитинстві. Як найстарша серед сестер і двоюрідних братів, Віра завжди була наставницею під час літніх канікул у бабусі. Згодом вона закінчила Покровське педагогічне училище та 25 років їздила з Покровська до дитсадка «Голубок» у рідному Шевченковому.

ТВОРЧІСТЬ ЯК ЛІКИ

Були в її житті і викладання шиття, і робота декоратором, і ведення гуртка декоративно-ужиткового мистецтва. А після розлучення з чоловіком та від'їзду доньки Олександри до Києва своєрідною терапією стало для Віри створення ляльок – потрібно було чимось зайняти думки та знайти додатковий заробіток.

Спершу це були невеличкі іграшки до свят: символи року на ялинку, домовики, обереги, лише згодом – ляльки. Комерційний успіх стався випадково: сестра Віри взяла кілька іграшок до своєї перукарні, і вони так сподобалися дівчатам, що їх одразу розкупили і замовили ще.

Донька побачила, що цим можна заробляти, і зареєструвала мати в соцмережах.

– Вона приїжджала на вихідні й слідувала, щоб я виставляла ляльок у фейсбуці та інстаграмі. Отак з легкої руки дитини хобі перетворилося на справу.

БІЖЕНКА МІРА

Початок великої війни застав Віру разом із донькою у Покровську. Напередодні майстриня пошила на замовлення ляльку-білявку в сукні у квіточку, ладна була вже її відправляти, але всі плани зруйнувалися. Замовниця з Києва попросила, щоб Міра – так вона назвала ляльку – трохи переждала в майстрині.

А за два тижні донька вмовила Віру їхати з Покровська.

– Взяли мінімум речей, документи, кішку. І я сунула в рюкзак ту Міру – мені було так страшно, що ми вийдемо з дому, його завтра розбомблять, а за ляльку ж людина гроші сплатила! І Міра поїхала з нами, так і каталась Європою.

У Польщі вони прожили рік. Віра працювала прибиральницею, на творчість не було ані сил, ані матеріалів та часу. Коли Олександра вийшла заміж та поїхала до Канади, Віра вирішила повернутися в Україну. І вже в Україні віддала ту Міру клієнтці.

ІГРАШКИ З АРОМАТОМ КАВИ

Сьогодні її ранок починається не з дитячого гамору, а з тиші карпатських гір. Упродовж чверті століття Віра Кечко виховувала цілі покоління у селищі Шевченковому під Покровськом. А нині вона – майстриня в місті Косові на Франківщині, чій авторські текстильні ляльки розлітаються по всьому світу: від прифронтового Херсона до Австралії.

Як вихователька з Покровська стала лялькаркою на Прикарпатті

НАДИХАЮЧЕ

МІСЦЕ ЗЦІЛЕННЯ

У Києві жінка влаштувалася у приватний дитячий садок і, на прохання старих клієнтів, повернулася до лялькарства. Тут вона створила першу «Україночку» у віночку. Попит на українську тематику тоді почав стрімко зростати, і Віра шила ночами після виснажливих змін у дитсадку.

Спостерігаючи з вікна, як над Києвом збивають «шахе-ди», вона вирішила: «Краще я на ці обстріли буду дивитися вдома». І на кілька місяців повернулася до Покровська. А коли там стало вже смертельно небезпечно, у лютому 2025 року евакуювалася вдруге, цього разу вже усвідомлено. Окрім особистих речей, забрала з собою й швейну машинку.

Віра Кечко поїхала до Косова на Прикарпатті, яке стало для неї місцем зцілення. За темпом життя це місто нагадує їй рідне селище, але з глибоким європейським та мистецьким колоритом.

– Тут люди з народження живуть ремеслом. В усіх родинах щось майструють: різьблять по дереву, працюють зі шкірою, ліплять з глини, вишивають. Це місто дихає творчістю.

Карпатський колорит вплинув і на її роботи. Цьогоріч майстриня розробила серію текстильних новорічних іграшок у «косівському стилі» – розписаних характерними жовтими та зеленими барвами.

Ці іграшки, що пахнуть домашнім загишком, стали візитівкою майстрині з Донеччини. Секрет простий – коли фігурка з бавовни пошита та набита синтепоном, Віра ґрунтує її спеціальною сумішшю: у теплій воді розводиться клей, кава, кориця та ваніль. Потім чекає, поки вона висохне. Після виси-

хання тканина стає дуже цупкою, і на неї ідеально лягає акрилова фарба. Залишається нанести ескіз олівцем і розмалювати фарбами кожну деталь.

– Мені пишуть, що цей кавово-корицевий аромат тримається дуже довго. Люди дістають іграшку на наступний Новий рік, а вона й досі пахне.

НОВА ІСТОРІЯ

На створення однієї ляльки Віра витрачає близько п'яти днів. Якщо ж замовлення передбачає додаткові комплекти одягу (наприклад, вишиванку та піжаму), то процес займає понад тиждень.

Окремий та щемкий напрямок роботи – ляльки з портретною схожістю. Клієнти

надсилають свої фотографії, а Віра намагається відтворити характер людини: підбирає колір очей, волосся, копіює стиль улюбленого одягу, вловлює емоцію. Майстриня зізнається, що найбільше задоволення отримує тоді, коли ставить готову ляльку поруч із фотографією й бачить, як вони однаково дивляться спідлоба або посміхаються.

Роботи майстрині з Покровська сьогодні замовляють з усіх куточків України: Дніпра, Львова, Івано-Франківська, незламного Херсона. Багато посилок їде до Польщі, Чехії, Ірландії. В Америці та Франції її ляльок замовляють не лише українські біженці, а й представники давньої діаспори, які тримають крамнички етнічних сувенірів.

Попри успіх у творчості жінка не полишає надії знайти постійну роботу за фахом виховательки, адже до вислуги їй бракує всього кілька років стажу. Поки чекає на вакансію, підробляє продавчицею в магазині одягу чи помічницею в дитсадку.

Її будинок у Покровську, дім її батьків та рідний дитсадок росіяни перетворили на руїни. Повертатися нема куди, тож своє майбутнє майстриня пов'язує з Прикарпаттям. Віра поступово звикає до нових традицій та побутових звичаїв. Бере в руки бавовну, голку, акрилові фарби і створює нову історію. Історію, яка пахне кавою, корицею та незламною надією. **СН**

Олена АКУЛОВА

ВІТАЛЬНЕ

ОДНА ПОСЕРЕД ВІЙНИ

Раїса Скоблякова з розпачем вдивляється у світліни майже знищеної росіянами Костянтинівки та зізнається, що дуже сумує за містом, в якому народилася та прожила все життя. Пані Раїса 36 років пропрацювала заступницею начальника відділу збуту хімічного заводу. Вдома в неї залишилися хіба зруйнована вщент квартира та могила чоловіка, померлого на початку повномасштабного вторгнення.

– Ще до війни старший син Ігор загинув в автомобільній аварії через п'яного водія, а молодшого Дмитра забрала важка хвороба. Він моряк, це в Одеській області сталося, мене поруч із ним не було, я тільки на похорон приїхала. Фактично я залишилася сама, – кризь сльози згадує пані Раїса.

Поки жінка ще жила у власній домівці разом із кішкою Чічітою, вона чим могла допомагала військовим.

– У мене на квартирі жили хлопці з Ужгороду, Івано-Франківська, Житомира – мені поруч із ними спокійніше було. Та й руки зайняті. Я їм обіди готувала: як би добре не годували в армії, все одно чогось домашнього хочеться. Згодом вони мені як рідні стали. Через них і з міста не хотілося виїздити.

Однак фронт поступово наближався, смертоносне залізничя прилітало дедалі частіше. Навесні 2024 року волонтери гуманітарної місії «Проліска» евакуювали жінку з кішкою до Краматорська, а звідки евакуаційним потягом вони дісталися Львова.

– На деякий час мене прихистила жінка, чоловік якої загинув у Бахмуті. А тоді військовий Юрій і його дружина запросили мене погостювати в них у Закарпатті – він колись жив у мене в Костянтинівці, а після демобілізації повернувся додому в Берегове.

ШТАМП У ПАСПОРТІ – НЕ ГОЛОВНЕ

У родині Юрія жінка прожила кілька місяців. А потім дізналася, що з Румунії до села Шишлівці поруч з Ужгородом повертається евакуйований з Донеччини прихисток для людей старшого віку. Через знайомих Раїса знайшла телефон отця Романа, який опікується прихистком, та зателефонувала йому.

– Запитала, чи є місця, і чи можу я приїхати. Він сказав, що забере мене на власному авто. Я знала, що отець Роман прихистив багатьох людей мого віку, які втікали від війни з Донеччини. Тому мені хотілося жити саме тут, – розповідає Раїса.

Так вона переїхала до Шишлівців разом з Чічітою. А невідомі познайомилися там з паном Олексієм. Він більше 30 років пропрацював на ливарному заводі, вже на Закарпатті переніс важку офтальмологічну операцію. Його евакуювали з Харківщини разом із дружиною Лідією, де вони два роки жили під постійними обстрілами. Через місяць після евакуації жінка померла, і чоловік залишився сам.

– Одного дня він до мене підійшов і сказав: «Мені твій голос сподобався, запрошую тебе жити разом, а далі буде видно», – посміхається Раїса.

Фото: Ігор ТКАЧЕНКО

ТРИМАЮЧИСЬ ЗА РУКИ

Історія про Раїсу та Олексія, які зустрілися у прихистку в евакуації

«Давай жити разом, а далі буде видно», – сказав він їй одного дня. Вона – з Костянтинівки, він – із Куп'янська. Обоє – вже немолоді, пережили втрати, війну, чули обстріли і ховали рідних. Зустрілися вони у прихистку для ВПО, що евакуювався з Донеччини. Неймовірно і щемку історію про те, як в часи випробувань зустріти свою людину, знайти нову родину і друзів, дізналася кореспондентка «Схід NOW».

– Трохи не так було, але зміст саме такий, – серйозно додає Олексій.

Пані Раїса зізнається, що з першої зустрічі їй сподобалося, як чоловік співає та вмє підтримати розмову. І ще те, як називає її квіточкою.

Пан Олексій мовчазний і не дуже охоче говорить про війну. Але він упевнений, що на самотність у часи важких випробувань ніхто не заслуговує. Людині потрібен той, хто підтримає та буде поруч.

– Він мене запрошував до РАЦСу. Але штамп у паспорті – не головне, на відміну від порозуміння, – вважає пані Раїса.

Чоловік і жінка тримаються за руки та щиро посміхаються.

У прихистку пані Раїса не звикла сидіти без діла. Вона приглядає за кішками, які тут живуть – годує, підливає водичку, чухає за вушком і гладить.

– Моя Чічіта у Костянтинівці жодного разу не приносила кошенят, а тут, уявляєте, вже дварази народжувала! – дивується пані Раїса. – Трьох маленьких за-

брали на виховання сусіди, ще двоє живуть разом із своєю мамою біля нас.

ПРИХИСТОК З ДОНЕЧЧИНИ НА ЗАКАРПАТТІ

Будинок милосердя, де живуть Олексій із Раїсою та ще 50 маломобільних самотніх людей з прифронтових територій, насправді має багату історію. Понад 20 років тому його заснував отець Роман

у селі Катеринівці неподалік Мар'їнки. Йому допомагали прихожани місцевої церкви, підприємці, агрофірми та громадські організації. Доглядали за постояльцями жителі Катеринівки, щодня навідувався лікар. При будинку тримали підсобне господарство – курей і свиней, а поруч із церквою щороку садили город.

Після 2014 року кількість постояльців зросла: через війну

та часткову окупацію молодь виїздила, а старші люди залишалися самі.

Навесні 2022 року, коли фронт наблизився до села, постояльців евакуювали до Румунії. А 2024-го гуманітарна місія «Проліска» облаштувала їм будинок у Шишлівцях. За постояльцями доглядають 20 працівників, які цілодобово чергують позмінно, та медсестра. Четверо з них переїхали разом із прихистком з Катеринівки, для них на території побудували окремий будинок.

З кінця минулого року прихисток отримує з держбюджету компенсацію: 200 гривень на людину на добу. Небагато, але надолужують господарством. Від ідеї розводити домашню птицю та худобу, як це було в Катеринівці, тут відмовилися, бо для цього потрібні додаткові підсобні приміщення. Проте також почали садити город та обладнали теплиці. Тож постояльці завжди мають до столу свіжі або консервовані овочі та фрукти.

– Минулого року зібрали врожай картоплі, кабачків, помідорів, цвгоріч у нас уже є власна суніця та зелень. Усе консервуємо на власній кухні. Годують у нас чотири рази на день, щодня на столі є м'ясо чи риба, – розповідає отець Роман.

Середній вік мешканців прихистку – 75 років, майже всіх волонтери евакуювали на спеціально обладнаних медичних авто у супроводі лікарів.

– До нас привезли жінку з Часового Яру, яка більше року жила у підвалі. У неї шкіра була сірого кольору – від того, що вона довго не виходила з укриття, не була на свіжому повітрі. За декілька місяців вона почала посміхатися, відтала, – каже отець Роман.

Будівлю прихистку в селі на Донеччині росіяни вщент зруйнували ще два роки тому. На її місці залишилася лише купа цегли. **CN**

Ірина ДІМІТРОВА

КОРИСНЕ

По-перше, жодні рішення окупаційної влади щодо вашої нерухомості не мають юридичної сили. За українським законодавством, право власності гарантовано лише за вами попри будь-які незаконні «реєстри» чи «націоналізацію». Так було, так є станом на зараз і так буде. Навіть якщо житло вже було протиправно відібране або заселене іншими особами, це не припиняє вашого права власності за законодавством України та не позбавляє права на майбутню компенсацію.

По-друге, той факт, що РФ прискорює механізм фактичного відчуження житла українців у захоплених областях, не означає, що треба негайно їхати на ТОТ рятувати майно. Такі поїздки (навіть якщо вас впустиять у Шереметьєво, а це ще під питанням) несуть загрозу для вашого життя та свободи, при цьому сама присутність власника не гарантує захисту від свавілля окупантів.

Держава Україна в даному випадку рекомендує фіксувати та документувати злочинне вилучення нерухомого майна на ТОТ. Пропонуємо вам покроковий алгоритм.

КРОК 1. Відстежувати все, що відбувається з вашим житлом на ТОТ. Заведіть електронний або паперовий нотатник для фіксації хронології подій (дати вилучення, оголошення на сайтах окупаційної влади, факти появи «нових мешканців»). Це стане доказовою базою порушення ваших прав.

КРОК 2. Переконайтеся, що маєте всі правовстановлюючі документи на житло (договір купівлі-продажу, договір дарування, договір довічного утримання та інші нотаріальні договори; рішення суду; свідоцтво про право на спадщину; свідоцтво про право власності тощо). Зробіть сканкопії документів на випадок втрати оригіналів.

Обов'язково перевірте наявність відомостей про вашу нерухомість у Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно. Зробити це можна, замовивши інформаційну довідку онлайн через портал «Дія» або офлайн у найближчому ЦНАПі. Якщо дані в реєстрі відсутні, необхідно вжити заходів для їх внесення – це критично важливо на випадок втрати оригіналів документів, а також для гарантованого отримання компенсацій у майбутньому. Якщо у вас виникнуть труднощі під час державної реєстрації – звертайтеся до нашої організації за індивідуальною консультацією.

КРОК 3. Подайте заяву до Національної поліції, оскільки за привласнення майна окупаційною владою передбачена кримінальна відповідальність за статтею 438 Кримінального кодексу України («Порушення законів та звичаїв війни»). Додайте наявні у вас докази – повідомлення, фото, документи, свідчення сусідів тощо – і обов'язково зафіксуйте номер кримінального провадження ЄРДР.

Якщо поліція відмовляється реєструвати вашу заяву – повідомте про цей випадок нам або Уповноваженому Верховної Ради з прав людини.

КРОК 4. Після звернення до поліції відправте листа Уповноваженому Верховної Ради

Фото: Наталя ПОКОЛЕНКО

ОКУПАНТИ ЗАХОПЛЮЮТЬ ЖИТЛО НА ТОТ

Що робити, якщо ваша квартира підпадає під «націоналізацію»

з прав людини з проханням сприяти фіксації воєнного злочину та використати ці дані для міжнародного документування порушень РФ.

У зверненні необхідно вказати: короткий опис обставин захоплення житла або іншої нерухомості, дату подання заяви до поліції та номер провадження в ЄРДР. Додайте всі наявні докази (повідомлення, документи, свідчення сусідів тощо).

КРОК 5. Подайте заяву до Міжнародного реєстру збитків за категорією А.3.6 – «Втрата доступу та контролю над нерухомим майном на тимчасово окупованих територіях». Подати заяву зручно через портал «Дія».

Що може бути доказами націоналізації майна та втрати доступу до нього:

- ◆ Повідомлення-оголошення про необхідність звернутись до органів окупаційної влади для підтвердження права власності.

- ◆ Постанови, накази, розпорядження, рішення окупаційних органів влади про постановку на облік нерухомого майна як «безхазяйного», які публікуються на їхніх сайтах.

- ◆ Реєстри нерухомого майна з ознаками «безхазяйності» або перелік майна, яке надається у якості компенсаційного, де міститься адреса вашої нерухомості. Публікуються на сайтах окупаційних органів влади.

- ◆ Фото опечатаних дверей квартири або будинку.

- ◆ Скріншоти повідомлень з чату будинку (про опечатування чи заселення).

- ◆ Документ, який підтверджує заборону в'їзду в РФ для подальшого руху на окуповані території.

- ◆ Свідчення сусідів.

- ◆ Будь-які інші докази (наприклад, письмові відповіді окупаційних органів про

включення вашого нерухомого майна до так званої «муніципальної власності»).

ВАЖЛИВО! Будь ласка, пам'ятайте про безпеку людей, які залишаються в окупації та можуть зазнати репресій та переслідування. Якщо збір доказів (наприклад, прохання до сусідів зробити фото) може становити для них загрозу, утримайтеся від цього. **CN**

Людмила ШЕЙКО

КОНТАКТИ ГО «Донбас SOS»

☑ гаряча лінія **0 800 309 110** (дзвінки безкоштовні)

☑ месенджери Viber/Telegram/Whatsapp за номером **(093) 500 69 18**

☑ юридична онлайн-приймальня: **dsos.help@gmail.com**

ЧИТОМЕ

ОСТАННІЙ РОЗІГРАШ СЕЗОНУ

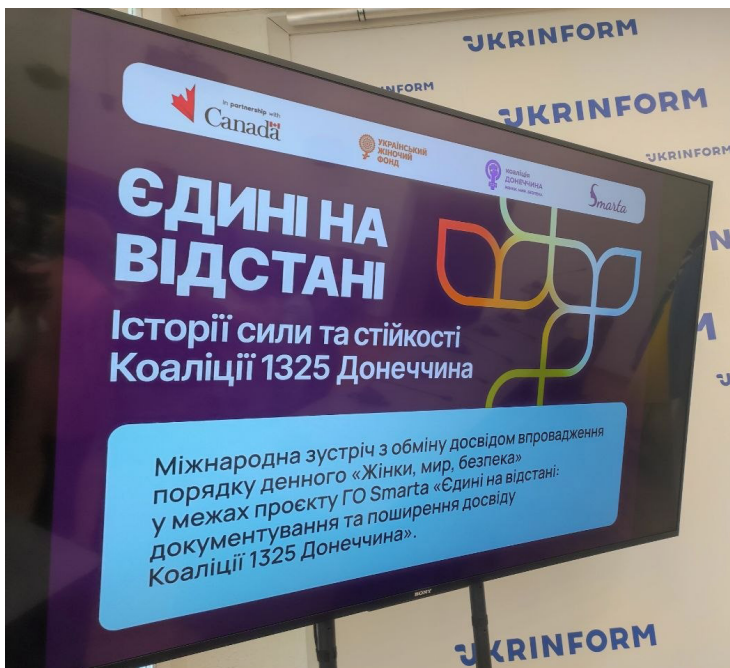
На День вишиванки ми розіграли «Готель Велика Прусія» Богдана Коломійчука, і переможницею стала Ен Закотіна з Києва. Наступного числа ми обов'язково про неї розповімо, а поки оголошуємо новий розіграш від «Схід NOW». Його підсумки підведемо 6 червня на День журналіста.

Цього разу на кону – справжня літературна знахідка для поціновувачів ретродетективів: роман «Вілла Деккера» Юрія Винничука. Це перша книга захопливого циклу, де витончений гумор переплітається з політичними таємницями, а передвоєнний Львів постає у всій своїй красі та небезпеці.

Як і властиво Юрію Винничуку, «Вілла Деккера» балансує на межі ретродетективу й політичного трилера – так само, як герої книжки балансують у невизначеному міжчассі буквально за кілька днів до початку Другої світової. У сюжеті книги змішані кримінальні та любовні інтриги, надаючи йому додаткового колориту та напруги. Це твір, який важко відпустити, адже кожна сторінка приносить нові відкриття та несподівані повороти.

Хочете поринути в цю історію? Для участі в розіграші треба всього лише підписатися на нашу фейсбук-сторінку facebook.com/shid.now/ і слідкувати за інформацією у стрічці.

НАДИХАЮЧЕ

У травні в Києві презентували збірку «Єдині на відстані: історії сили та стійкості «Коаліції 1325 Донеччина». Це 23 історії жінок-лідерок, які попри війну та кілометри, що їх розділяють, залишаються разом, своєю щоденною роботою привертають увагу до проблем, з якими стикається регіон, і вірять, що свій новий досвід обов'язково використають для відновлення малої батьківщини після Перемоги.

ЄДИНІ ПОПРИ ВІДСТАНЬ: історії сили жінок Донеччини

Збірку підготувала і видала ГО Smarta завдяки підтримці уряду Канади. У збірці активістки, керівниці громадських організацій, представниці прикордонної служби, поліції та ДСНС діляться пережитим, якого нікому не бажають. Але також вони розповідають про свій досвід, що може стати в нагоді жінкам з інших країн, у яких тривають війни.

Їх усіх об'єднує Коаліція Донеччини 1325. Вона створена 2021 року як громадське об'єднання, куди увійшли представниці різних громадських організацій. У той час Донеччина вже мала окуповані і деокуповані території, найбільшу кількість переселенців і перші випадки сексуального насильства у катівнях росіян. Коаліція ставила своїм завданням допомогти реагувати на виклики війни та просувати жіноче лідерство.

Після початку повномасштабного вторгнення кількість цих викликів значно зросла.

Тож ГО Smarta, яка є частиною Коаліції, збирає історії про жінок, які об'єдналися і продовжують триматися разом.

Одна з історій – про Людмилу Гусейнову, керівницю ГО «Нумо, сестри». 2014 року вона залишилася в окупації, щоб допомагати українським військовим і дітям із сиротинця. 2019-го росіяни схопили її та утримували в полоні понад три роки. Перебуваючи в донецькій катівні «Ізоляція», вона бачила страждання ув'язнених жінок і пообіцяла їм не забути про кожну, коли вона вийде з тих стін. Людмила дотримує своєї обіцянки – вона веде потужну адвокаційну діяльність та розповідає світу про злочини росіян, необхідність покарання злочинців і повернення наших людей додому.

– Мене надихає, що мій голос почутий тими, хто зараз знаходиться в окупації, адже до мене звертаються люди, які повідомляють про їхні

бажання виїхати, – каже Людмила Гусейнова. – Я щаслива, коли вдається допомогти цим людям. Я дуже рада цій збірці, яка є двомовною – українською та англійською мовами. Нещодавно я була в Чикаго, зустрічалася з українською діаспорою у музеї України. Там представлена історія України, але там не було Донеччини. Я запитала, чому так, адже саме з Донеччини почався спротив російській агресії. Ми домо-

вилися, що я передам матеріали про наш край, і ця збірка туди поїде.

Ще одна історія у збірці – про Юлію Тимчак, керівницю громадської організації «Чарівні руни». У Званівці під Бахмутом вона з чоловіком створила у власному будинку Лемко-фест і започаткувала Лемко-фест, на який приїжджали гості не лише з усієї Донеччини, а й зі Львівщини. У невеликому селі Юлія акти-

візувала молодь – проводила майстер-класи, наукові пікніки та обрядові вертепи. Після початку повномасштабного вторгнення чоловік Юлії пішов на службу в ЗСУ, а вона з дітьми евакуювалася до Прикарпаття. На новому місці, яке історично прихистило тисячі лемків, Юлія продовжує активну громадську діяльність – збирає на потреби ЗСУ, навчає дітей, допомагає шелтерам, де живуть переселенці, волонтерить і вірить, що дім там, де вона є.

– Через війну ми змушені були залишити дім. Але ми не залишили свою справу – розвиток молоді та культурні ініціативи. Я вірю, що кожна жінка, де б вона не опинилася, може змінити своє життя та надихнути інших. Чи важко мені? Так, звичайно. Але багатьом людям зараз важко, і я докладаю усіх зусиль, щоб бути корисною на своєму місці, – каже Юлія.

– Цією збіркою ми ще раз привертаємо увагу до нашої малої батьківщини, і прагнемо, щоб Донеччина залишалася в порядку денному, – розповідає президентка ГО Smarta та голова секретаріату «Коаліції 1325 Донеччина» Лілія Кісліцина. – Де б я не була, я завжди говорю про Донеччину та її надзвичайних людей. Що допомагає не втратити фокус тим із нас, хто був змушений покинути домівки? Що надає сміливості тим, хто залишається в своїх громадах біля війни для підтримки людей? Що дає силу жінкам, які несуть службу – рятують і захищають щодня? Відповіді – в наших історіях. Бо сьогодні Донеччину єднає не географія, а спільна ідентичність, досвід і воля до відбудови. **CN**

Наталка СТЕПОВА

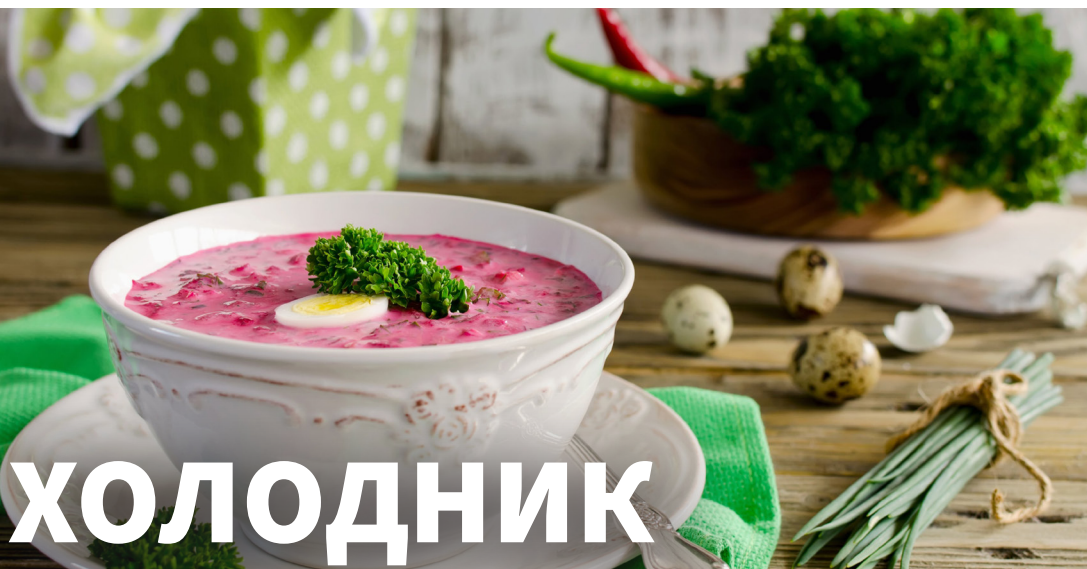
СМАЧНЕ

Цей суп ідеально підходить для кінця травня. Адже цей рецепт – від одеського ресторатора Савви Лібкіна, а в Одесі ранні буряки, зелена цибуля, огірки та редиска з'являються саме тоді.

Холодники готують не лише у нас, а й у країнах Балтії та Польщі. Хіба рецептура трохи міняється – польський холодник, наприклад, обов'язково роблять на кефірі. Але основний інгредієнт – молодий буряк – залишається незмінним.

ЩО ПОТРІБНО:

- ◆ Буряк молодий – 400 г
- ◆ Бурякова гичка – 100 г
- ◆ Лимон, сік – 5 мл
- ◆ Яйця курячі – 3 шт.
- ◆ Огірок – 200 г

ХОЛОДНИК

- ◆ Редиска – 400 г
- ◆ Зелена цибуля, пучок – 1 шт.
- ◆ Кріп, пучок – 1 шт.
- ◆ Петрушка, пучок – 1 шт.
- ◆ Сіль, перець – за смаком

ЯК ГОТУВАТИ:

1. Ретельно миємо буряк і відрізаємо від нього гичку. Тонко нарізаємо гичку і відкладаємо.

2. Буряк заливаємо 2-2,5 л холодної води з чайною ложкою лимонного соку. Варимо 15-17 хвилин, охолоджуємо, виймаємо з відвару,

чистимо та ріжемо дрібними кубиками.

3. Нарізаний буряк опускаємо в охолоджений відвар. Відвар солимо.

4. Свіжі огірки та редиску чистимо та ріжемо дрібними кубиками. Кріп, петрушку та цибулю нарізаємо дуже дрібно.

5. Яйця варимо, охолоджуємо, чистимо від шкаралупи та нарізаємо дрібними кубиками.

6. Гичку, редиску, яйця, огірки та зелень перемішуємо й заливаємо холодним відваром з буряком. Доводимо до смаку сіллю та перцем.

7. Відправляємо в холодильник на декілька годин, щоб відпочив та настоявся.

8. Оптимальна температура при подачі – 10 градусів. Сметану, що додається в страву при подачі, заправляємо кропом, сіллю та чайною ложкою гірчиці.

ЯКЩО БОГ ІСНУЄ, ВІН НОСИТЬ ФОРМУ ЗСУ

ІВАН UA383052990000026005015017860
ЄДРПОУ 39696398

Отримувач: Міжнародний благодійний фонд «Повернись живим»
Призначення платежу: Благодійна пожертва військовим